

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان مقاله :

رابطه ساحت مادی و معنوی حرم اهل بیت علیهم السلام با تاکید بر دوران کرونا

استاد راهنما : سرکار خانم معصومه نظری

نویسندگان: مینا لرستانی ، حدیث روندی، مینا یادگاری تپه گله

مدرسۀ علمیه امام حسین (علیه السلام)

قصر شیرین، استان کرمانشاه

چکیده

دین مبین اسلام به عنوان کاملترین دین آسمانی تمام ویژگی های انسان برای زندگی در دنیا را در نظر گرفته است . برای هر یک از ابعاد وجودی انسان برنامه ای تعیین کرده است و به مدد این برنامه جامع که از سوی خداوند نازل شده است انسان به کمال و سعادت دنیوی و اخروی میرسد. این تحقیق بر آن است که با روش کتابخانه ای و پردازش توصیفی رابطه میان ساحت مادی و معنوی حرم اهل بیت علیهم السلام با تاکید بر دوران کرونا را بیان نماید . از تیتريهای اصلی مقاله میتوان به اهمیت زیارت، چرایی زیارت، آداب زیارت و غیره اشاره کرد که بیانگر رابطه مادی و معنوی مردم با اماکن مقدسه در زمان شیوع بیماریهای واگیر باشد. به این نتیجه میرسیم که باتوجه به موضوع تحقیق رفتن به زیارت حرم اهل بیت علیهم السلام در دوران کرونا محدود شده است. راهکار تحقیق این است که انسان باید سلامت خود و هم نوعانش را حفظ کند چرا که حفظ جان از مسائل مهم در زندگی انسان است. ارتباط گرفتن با خداوند و اهل بیت علیهم السلام فقط با حضور در اماکن مقدسه نیست بلکه از لحاظ روحی و معنوی هم میتوان زیارت نمود .

کلید واژه

بیماری واگیر، رابطه مادی و معنوی، زیارت ، ساحت

مقدمه

داشتن ارتباط با انسان‌های بزرگ و اسوه یکی از بهترین راه‌ها و شیوه‌های تربیتی به شمار می‌رود روح و جان آدمی در جریان این ارتباط صیقل و صفا می‌یابد و از کدورت‌ها و ناپاکی‌ها خلاص می‌گردد این تأثیرپذیری در پرتو الگوبرداری از رفتار منش و خلق و خوی حسنات و تمایلات انسان‌هایی بزرگ است و از سوی دیگر تأثیر معنوی و اشراف ارواح بزرگ بر دیگران نیز قابل انکار نیست انبیا و اولیای الهی بهترین الگوهایی هستند که انسان‌ها می‌توانند از ارتباط به آنان در سیر رشد و تکامل خود بهره‌برند. این ارتباط بیشتر در قالب زیارت آمده است. زیارت قبور الهی می‌تواند به شناخت بیشتر آن بزرگواران و الگوبرداری از خصلت‌های الهی آنان بیانجامد و یا از طریق معنوی بر روح و جان آدمی تأثیرگذار باشد استقبال و اشتیاق انسان‌ها برای زیارت در تمام ادیان آسمانی و بشری بر کسی پوشیده نیست و جایگاه بلند و معنوی زیارت و فراوانی زیارت‌کنندگان این الزام را به میان می‌آورد که مسئله زیارت اهل بیت مورد بررسی از جهات مختلف قرار گیرد.

این را به جرأت می‌توان گفت که هیچ مذهب و مکتب و فرهنگی به اندازه اسلام در این زمینه برنامه ندارد و از مناسبت‌ها و فرصت‌ها در جهت ساختن روح‌های بزرگ و تربیت کردن انسان‌های پاک استفاده نکرده است و در بین مذاهب‌ها شیعه به نحو احسن از این محور استفاده کرده است.

تبیین مسئله

چگونگی رابطه ساحت معنوی و مادی اهل بیت (ع) در دوران کرونا؟

نقش حرم اهل بیت در زندگی مادی و معنوی مردم در زمان کرونا بر مبنای اعتقادات چه عواقبی دارد؟

تفریط در این زمینه چه اثرات سوئی دارد؟

اعتقادات در زمینه حرم اهل بیت تا چه حد می‌تواند کارگشا باشد؟

با توجه به تکراری بودن تاریخ چه درس‌هایی از تاریخ اهل بیت می‌توان در این زمینه راهنمای خوبی باشد؟

اهمیت و ضرورت مطلب

پاسخ به شبهات در این زمینه

برکات حرم اهل بیت (ع) در زمان کرونا بر مردم

پاسخ به تناقضات پیش آمده

روشن شدن درستی یا نادرستی زیارت در این زمان.

در این زمینه اولین چیزی که ذهن انسان را به خود مشغول می کند این است که چرا کتاب خدا درباره بعضی از ویژگی‌های اهل بیت سخن به میان آمده ولی بعضی از مصادیق آنان و خاندان پاک و مطهرشان مطرح نشده است؟ و یا این که اصلاً چرا به صراحت مصادیق اهل بیت در قرآن کریم ذکر نشده ؟

در پاسخ به این سوال چند مورد را باید بیان کرد

الف: این که در قرآن کریم تفسیر همه مطالب ذکر نشده است و بیان مفصل آن به سنت نبوی وگذار گردیده پس اگر حجیت سنت پیامبر را همانند حجیت کتاب خدا پذیرفتیم چه فرقی می کند که مسئله‌ای در کتاب خدا بیان شود یا در سنت رسول خدا بیان شود.

ب: دومین جوابی که به این مسئله داریم این است که اگر قرآن کریم به مسئله ولایت اهل بیت اشاره می کرد معلوم نبود که اختلاف و نزاعی برداشته شود بلکه ممکن بود ریاست طلبان ترفندهای گوناگون به توجیهات دیگری دست بزنند و مایه اختلافات و بالا گرفتن مسائل شود که مسلمانان را از همدیگر گسیخته سازد.

ج: این که اگر به صراحت نام اهل بیت به عنوان خلفای پیامبر در قرآن می آمد به احتمال زیاد ریاست خواهان و قدرت طلبان به تحریف قرآن دست می زدند.

د: چهارمین دلیل به این سوال اینه که اگر نام اهل بیت در قرآن می آمد به احتمال زیاد به آتش کشیدن اختلاف دامن زده می شد همین امر مایه درگیری و جنگ خونین میان مسلمانان می شد که در آن شرایط به ضرر اسلام و مسلمانان بوده است.

و دیگر این که چگونه در دوران پیش آمده کرونا می توان به شبهات در زمینه اهل بیت پاسخ داد؟

حال با توجه به روشن شدن مفهوم و دایره اهل بیت و حجت بودن آنها برای ما باید بدانیم با این که اعتقادات ما باید مطابق با واقع و فرمایشات اهل بیت (ع) باشد و نباید کاری بکنیم که موجب وهن مذهب شود. در روایات زیادی عقل به عنوان حجت باطنی معرفی شده است تا آن جا که خداوند در قرآن کریم فرموده است به وسیله عقل پاداش و عقاب می دهیم و با توجه به توصیه های اسلام و ائمه اطهار در باب رعایت بهداشت و توصیه به مباحث بهداشتی بوده است تا آنجا که نظافت را جزء لشکریان عقل بر شمرده اند.

در این میان بعضی می گویند با توجه به آیه تطهیر که هر گونه رجس را از ائمه اطهار به دور کرده است پس چرا با ضد عفونی کردن حرم اهل بیت با مقام بلند آنها تعارض به وجود می آورد؟

حجت الاسلام الهی در پاسخ به آن گفته که اتفاقاً باید این سوال را از خود پرسیم که آیا ازدحام جمعیت در حرم‌های اهل بیت (ع) و ائمه اطهار و همچنین بوسیدن ضریح مقدس ایشان در شرایط فعلی کرونا مطابق خواست و فرمایش معصومین یا این که مخالفت با ایشان است همچنین این که رفتن یا نرفتن به اماکن مقدسه و یا رفتن به آن جا و نبوسیدن ضریح مقدس در شرایط کرونا که شرکت در مجامع عمومی که همه مردم بهداشت فردی را رعایت نمی کنند یا برخی اصلاً نمی دانند که ناقل ویروس هستند نشانه ضعف و بی دینی یا ضعف ایمان نیست! و رفتاری کاملاً عاقلانه و مطابق با دین است! که بر هر انسان عاقل دین دار کاملاً مشخص است.

اهداف و دستاوردهای مورد انتظار روش تحقیق

۱. کتابخانه‌ای

۲. رسانه ای

اهداف و دستاوردهای مورد انتظار

بیان راهکارهای مناسب در مواجهه شدن با این برهه زمانی کرونا و مانند آن روشن شدن مسئله برای گروهی از مردم که در ابهام هستند و ایجاد رابطه میان آثار مادی و معنوی که در زیارت حرم اهل بیت علیه السلام وجود دارد برای ارتباط قلبی بیشتر با ایشان، چرا که انسان‌های کاملی بودند و از این طریق انسان بتواند به سعادت دنیوی و اخروی دست پیدا کند.

اهداف مشخص تحقیق

مشخص کردن اهداف دشمن در دور کردن مردم از حرم اهل بیت علیه السلام به بهانه کرونا

دفع کردن حملات دشمنان اسلام علی‌الخصوص وهابیت مبنی بر حرمت زیارت در مذهب شیعه

به دست آوردن نتایج مفید از ارتباط دادن ساحت مادی و معنوی حرم و تعمیم آن به همه اقشار جامعه

مشخص کردن اهل بیت و احکام و فواید توسل به آنها

فرضیه‌های تحقیق

۱. برای کسانی که با رعایت کردن دستورات دین مبین اسلام عمل میکنند می‌تواند برکات فراوانی داشته باشد اما برای کسانی که از دستورات اسلام پیروی نمی کنند زیان بار است

۲. تضاد در این رابطه می‌تواند جامعه و مردم را متحمل ضررهای مادی و معنوی بکند

صلت فرمودند اگر بعد از ملاقات مامون هنگام برگشتن عبا روی سرم دیدید بدانید که او کار خودش را کرده است.^{۳۳}

۶. ائمه معصومین(ع) برای شفای خود از علمی که خداوند در اختیار آن‌ها گذاشته بود استفاده نمی‌کردند بلکه می‌خواستند نحوه شهادت‌شان از امور عادی برای مردم باشد اما همواره کرامتشان حتی بعد از شهادت شامل حال شیعیان و حتی غیر شیعیان می‌شده و قرن‌های متمادی مردم را برای شفای امراض و برطرف شدن مشکلاتشان دست به دامان معصومین علیه‌السلام داشتند.

بستن دارالشفاء

ممکن است این سوال در ذهن برخی از مردم تداعی شود که اگر خانه کعبه و حرم ائمه و امامزادگان دارالشفاء است چرا به بهانه جلوگیری از گسترش بیماری این مکان‌های مقدس را تعطیل کرده‌اند؟ مگر نه این که همگان در آن مکان‌ها شفا می‌گرفتند!

اماکن مقدس به طبع قداستی که دارد محل آمدوشد بسیاری از مردم است این مراکز به ذات خود مقدس هستند پس باید آن را از هرگونه آلودگی و پلیدی دنیایی پاک کرد لذا رعایت بهداشت و نظافت ۱ امر ضروری در هنگام حضور در این اماکن است خداوند به ۲ پیامبر خود دستور می‌دهد تا مسجدالحرام و اطراف کعبه را برای عبادت‌کنندگان تطهیر کنند در سوره بقره آیه ۱۲۵ به آن اشاره شده است و از تطهیر به معنای برطرف کردن آلودگی‌هایی است که ممکن است در اثر رفت‌وآمد مردمان به وجود بیاید امام صادق علیه‌السلام ضمن استناد به این آیه تأکید می‌کنند برای بندگان خدا شایسته است و فقط با طهارت داخل بیت الله شوند یعنی ابتدا بدن را با شستن از عرق و پلیدی‌های آزاردهنده پاکیزه کنند آنگاه وارد شوند^{۳۴} در فرهنگ شیعه زیارت تأکید فراوان شده است و می‌توان از آن به‌عنوان یک امر مستحب یاد کرد اما حفظ جان برای هر انسان واجب است که هم جان خودش را و هم جان هم‌نوعان را از مرگ حتمی و شیوع بیماری نجات دهد.

تعطیلی حرم‌های اهل‌بیت(ع) به معنای این نیست که بیماری از این مکان‌ها به آن منتقل می‌شود بلکه اصل اساسی گسترش ویروس عامل انسانی است که موجب شیوع بیماری می‌شود بنابراین با بسته شدن این اماکن می‌توان تا حد زیادی از همه‌گیری بیماری‌ها جلوگیری کرد هرچند که این امر برای مؤمنان بسیار دردآور است اما به مدد الهی این تعطیلی موقت بوده و بعد از اتمام همه‌گیری دوباره به روی عاشقان اهل‌بیت(ع) باز می‌شود.

نبرد بایماری کرونا با امورات معنوی یا علم طب

۳۳. بحار الانوار/مجلسی/ج ۵۰/ص ۴۹
۳۴. التهذیب/ شیخ طوسی/ج ۵/ص ۲۵۲

با مطالعه در تاریخ قرون گذشته درمی‌یابیم که بیماری‌های واگیر همواره گریبان‌گیر بشر بوده و انسان در جوامع مختلف بنابر اعتقادات آداب و رسوم با شیوع بیماری به مبارزه پرداخته و گاه دچار خرافات نیز می‌شود چراکه علم پزشکی در زمان‌های دور پیشرفت چندانی نداشته لذا از درمان و جلوگیری از گسترش بیماری باز می‌مانده اما سوال اینجاست که در زمان بروز بیماری همه‌گیر باید دست روی دست گذاشت و فقط با دعا سعی در کنترل بیماری داشت یا این‌که متوسل به دانش پزشکی شد؟ پاسخ سوال این‌گونه مطرح می‌شود که علم و ایمان دو اصل ممکن در زندگی بشر است که بدون ایمان انسان به پوچی می‌رسد و خود را در کوران مشکلات تنها می‌بیند علم نقش مهمی در زندگی بشر دارد و همواره در خدمت پیشرفت بوده و او را از بلایای همه‌گیر نجات داده است انسان موحد خداوند را در راس همه امور می‌بیند لذا در درمان بیماری پزشکی و دارو را به‌عنوان وسیله می‌داند که به خواست خداوند موجبات رفع همه امور می‌بیند لذا در درمان بیماری، پزشک و دارو به‌عنوان وسیله می‌داند که به خواست خداوند موجبات رفع بیماری را فراهم می‌کند امام صادق(ع) می‌فرماید: خداوند هر چیز را جز از راه اسباب طبیعی آن عملی نمی‌سازد.^{۳۵}

در فراق یار

هم‌زمان با شیوع بیماری کرونا اماکن مقدسه مانند حرم امام رضا(ع) حرم حضرت معصومه(س) و سایر اماکن مقدسه برای جلوگیری و گسترش ویروس و رعایت فاصله اجتماعی بسته شده است و عاشقان اهل‌بیت(ع) از فیض زیارت محروم شده‌اند برای جبران این امر می‌بایست راه‌های دیگری را پیشنهاد کرد که ارتباط معنوی انسان‌ها به اهل‌بیت قطع نشود.

زیارت همراه با اتصال روحی و قلبی زائر است که در اعمال فرد تاثیر گذاشته و فرد زائر بعد زیارت پیوند روحی و معنوی با امام مقتدای خویش پیدا می‌کند و نوعی تجدید بیعت با اهل‌بیت(ع) است بهترین راه در این زمان که حرم‌ها بسته شده این است که از راه دور چه از قاب تلویزیون و چه در فضای مجازی زیارت را تجربه کنید تا پیوندی دیرینه شیعیان با ائمه گسسته شود باز به تو از دور سلام زیارت کردن و سلام دادن از راه دور کار شایسته‌ای است و در روایات درباره فضیلت زیارت پیامبر(ص) از راه دور سفارش شده است.^{۳۶}

زیارت از راه دور به این صورت است که فرد زائر به سمت حرم معصوم(ع) بایستد و با اشاره سلام کند و این در جواهر الکلام محمدحسن نجفی آمده است.

دعاهای ذکر شده در زمان مشکلات و بلایا

بشر امروزی با تمام ادعایش که در زمینه پیشرفت دانش پزشکی و سایر علوم دارد از حل برخی مشکلات عاجز است و هنوز نتوانسته پاسخی برای بیماری از مجهولات زندگی خود بیابد اگر در طی مسیر زندگی که گاه انسان به بن‌بست می‌خورد با خداوند ارتباط برقرار نکند قطعاً دچار سردرگمی می‌شود و چه

۳۵. بحار الانوار / مجلسی / ج ۲ / ص ۹۰
۳۶. وسائل الشیعه / حر عاملی / ج ۱۴ / ص ۳۳۷

بسا افسرده شده و سرانجام تلخی پیدا کند دعا یکی از راههایی است که توسط ائمه(ع) به آن تاکید شده و موجبات آرامش روحی و روانی فرد را فراهم می‌کند و انسان را به خدا نزدیک‌تر کرده و تحمل دشواری‌ها برایش آسان می‌شود امام رضا علیه‌السلام می‌فرمایند پدرم را در خواب دیدم ایشان فرمودند ای فرزندم هرگاه مشکلی برایت پیش آمد و در سختی بودی بسیار بگو یا رثوف یا رحیم آن چیزی را که ما در خواب می‌بینیم چنان است که آن را در بیداری می‌بینیم^{۳۷}.

نتیجه گیری

طبق اعتقادات اسلامی، اهل بیت(ع) و پیامبر(ص)، ثقل قرآن کریم اند شیعه بر این باور است که ثقل قرآن کریم بودن یک سلسله امتیازها و ممیزها برای اهل بیت پیامبر دارد که لازم است به عنوان یک دغدغه بنیادین به آن بنگریم بر این اساس نگرش شیعه که از نگرش اهل بیت(ع) و پیامبر(ص) است با غلو کردن و تفسیر کردن در باب جایگاه اهل بیت(ع) و پیامبر(ص) ناسازگار است نگرش شیعی مبتنی بر دو معیار اساسی اعتدال و عقلانیت است و ما هرچه داریم از اهل بیت است و در این بحران هم امیدواریم با التجاء به ساحت مقدس اهل بیت(ع) و عمل به این فرمان قرآنی با توسل به اهل بیت(ع) از خداوند متعال بخواهیم شر این ویروس را از سر جامعه کم کند و انسان‌ها باید هم از لحاظ مادی و هم از لحاظ معنوی آمادگی کامل برای حرم اهل بیت(ع) را داشته باشند.

منابع

۱. گزیده راهنمایی حقیقت نوشته آیت الله شیخ جعفر سبحانی
۲. امام رضا از دیدگاه اهل سنت نوشته محمدعلی چنارانی
۳. فرهنگ‌نامه نویسنده جواد محدثی
۴. زیارت آسیب‌ها و شبهات محمدرضا احمدی ندوشن
۵. کتاب‌شناسی زیارت نویسنده رضا باقریان موحد
۶. فرهنگ زیارت اهداف آثار، تاریخچه، مشروعیت، سازندگی جواد محدثی
۷. مقاله تاثیر زیارت ابعاد مثبت و منفی احساس تنهایی دانشجویان، فاطمه نعیمی، شهلا پاک‌دامن
۸. دستورالعمل اجرایی مراقبت بیماری‌های واگیر در زائرین حج و عتبات عالیات و اماکن مقدس مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

۷. مقاله پیوند بهداشت عبادات در قرآن و روایات دکتر شهاب‌الدین وحیدی
۱۰. اسلام سلامت (جسمی روانی و اجتماعی و معنوی) از سپیدی قصاب
۱۱. دارالشفاء تأملات کلامی فقهی در نسبت اماکن مقدسه و بهداشت و درمان، دروس حاج شیخ محمدحسین وکیلی
۱۲. کرونا و دل‌مشغولی‌های ذهنی از محمدباقر پورامینی
۱۳. فرصت زیبایی زیارت محمدباقر پورامینی
۱۴. کامل الزیارات ابن قولیه
۱۵. مجموعه مقالات سیمای مذهبی کرمانشاه جمعی از نویسندگان
۱۶. امامزادگان و بقاع متبرکه استان کرمانشاه ذکرا له احمدی
۱۷. مظلومیت شیعه در عصر عباسیان صادق انصاری پور
۱۸. مجموعه مؤلفین تحف اشراف ابراهیم منکور، المعجم الوسیط جلد ۱ صفحه ۳۱
۲۰. مهدی نیلی‌پور فرهنگ فاطمیه سال ۱۳۸۰ صفحه ۳۱
۲۱. عباس نیک‌زاد پرسش‌ها و پاسخ‌ها در باب امامت حضرت علی (ع) ۱۳۸۱ صفحه ۱۲ تا ۱۴
۲۲. وسائل‌الشیعه - حر عاملی جلد ۱۰ صفحه ۲۵۳ - ج ۱۶ ص ۱۷۱ - ج ۱۴ ص ۳۵۹
۲۳. بحارالانوار مجلسیج ۲ ص ۹۰ - جلد ۸ صفحه ۳۶۸ - ج ۵۰ ص ۴۹
۲۴. الغدیر جلد ۵ صفحه ۱۱۰
۲۵. کتاب من لایحضر فقیه صفحه ۹۲ جلد ۲
۲۶. کتاب کنز العمال جلد ۱۵ صفحه ۶۵۱
۲۷. وسایل ابن‌سینا صفحه ۳۳۸
۲۸. فلسفه زیارت و آیین آن صفحه ۲۷

۲۹. پیشوایان هدایت گر جلد ۱

۳۰. بحار الانوار ج ۹۷ صفحه ۱۶۲-۱۲۱-۱۲۰-

۳۱. منلایحضره الفقیه- شیخ صدوق ج ۲ ص ۵۷۷

۳۲. وفالوفاء- علی بن احمد سهودی ج ۳ ص ۸۹۰-۸۳۲

۳۳. الغدیر علامه امینی ج ۵ ص ۱۰۵-۹۶-۸۶

۳۴. بحار الانوار ج ۴۴ ص ۱۵۰

۳۵. ادب فنای مقربان- عبدالله جوادی آملی ج ۲ ص ۱۷ و ۱۸

۳۶. تفسیر کشاف- زمخشری ج ۲ ص ۴۷۷

۳۷. نهج البلاغه خطبه ۱۱۰

۳۸. مهج الدعوات- ابن طاووس ص ۲۷۸

۳۹. عده الداعی- ابن فهد حلی ص ۱۷